

Stærkere EU-engagement

Bragt i Jyllands-Posten, 9. maj 2016

Af Thomas Bjørnholm, prorektor for forskning og innovation, KU, Henrik Wegener, prorektor, DTU og Søren E. Frandsen, EU-rådgiver, AU

EU-midler kan give dansk forskning og innovation et hårdt tiltrængt boost. Men ministerier, Innovationsfonden, virksomheder og universiteter bliver nødt til at prioritere et langt tættere samarbejde, hvis vi skal have en større bid af kagen.

På forsknings- og innovationsområdet er den danske EU-indsats alt for valen, svag og ukoordineret. Det er ærgerligt, fordi dansk forskning og innovation har høj kvalitet, er konkurrencedygtig, og fordi Danmark har brug for det europæiske samarbejde. Hvis Danmark skal udnytte mulighederne, skal vi arbejde mere sammen og satse mere.

Der er brug for, at danske myndigheder prioriterer og organiseres stærkere og tydeligere i forhold til EU; at universiteter styrker deltagelsen i de europæiske netværk og samarbejdsprojekter; og at virksomhederne satser og investerer mere langsigtet og øger EU-engagementet. Gør vi ikke det, risikerer vi at tabe forsknings- og innovationshøjde og på sigt vækst, beskæftigelse og velfærd i Danmark.

Med op imod 575 mia. kr. er Horizon 2020 det største forsknings- og innovationsprogram i verden og EU's vigtigste instrument målrettet de store samfunds- og erhvervsmæssige udfordringer. Mange af midlerne har udspring i konkrete arbejdsprogrammer og tilhørende opslag, som er blevet til i proces, hvor bl.a. de europæiske Public-to-Public og Public-to-Private partnerskaber har haft en betydelig indflydelse på indholdet. Disse partnerskaber står i øvrigt i startboksen, når udbuddene annonceres.

Udgangspunktet for et stærkere dansk EU-engagement er godt. Kvaliteten af dansk forskning er i top, vore virksomheder er innovative og fornyr sig med fokus på at udnytte de nye teknologiske muligheder, ligesom Danmark har et godt sundheds- og uddannelsessystem. Vi er også langt fremme med omstilling af samfundet til mere bæredygtige løsninger inden for energi, produktion og transport.

Men udnytter vi dette potentiale godt nok? Konkret har Danmark en ambition om at hente 1,5 mia. kr. om året fra EU's rammeprogram (2,5 pct.). I de to første år har danske deltagere hentet 2,3 mia. kr. (2,57 pct.). Det betyder, at Danmark ligger på 10. pladsen blandt de 20 lande, der hjemtager flest EU midler, og som nr. 4 opgjort i forhold til bnp. Det er umiddelbart godkendt, men vi kan gøre det endnu bedre.

Der er gode eksempler på dansk succes. Vi klarer os særdeles godt, når vore forskere skal konkurrere enkeltvis om de prestigefyldte ERC grants. På energiområdet lykkedes det mere end at fordoble succesraten for hjemtag fra 2014 til 2015 (vi hjemtog 5,3 pct. af energimidlerne). Det er også lykkedes efter et grundigt forarbejde at placere Danmark i spidsen for et stort anlagt EU projekt ("Smart Cities") om at udnytte de nye informationsteknologier og koble den grønne omstilling med innovation og vækst.

Men vi hænger desværre fortsat tungt i vandskorpen på en række andre områder – f.eks. på sundhedsområdet og det samfundsvidenskabelige område. Det kniber også med deltagelsen i de store industriledede projekter. På ét af Danmarks traditionelle styrkeområder, fødevareområdet, hvor partnerskabsinitiativerne fylder meget, er hjemtaget faldet fra 6,7 pct. til 2 pct.

Opgaven med at fastholde målet de næste år – eller at gøre det bedre - er desværre vanskeliggjort. De danske besparelser på forsknings- og innovationsområdet på 1,4 mia. kr. i 2016 begrænser de danske internationale manøvre muligheder i forhold til den nødvendige nationale medfinansiering, muligheden for at bruge danske midler som løftestang i konkurrencen om bevillinger og tiltrækning af internationale talenter og det at skabe synergi mellem danske og europæiske midler.

Samtidig er konkurrencen om EU-midlerne meget hård: Der er udarbejdet 90.000 ansøgninger til EU's rammeprogram, hvor kun knap 13.000 har modtaget bevilling (14 pct.). Konkurrencen forventes endda intensiveret med et fortsat pres på succesraten, der frem mod 2020 kan komme under 10 pct.

De sværere vilkår nødvendiggør, at vi må fastholde det høje danske ambitionsniveau, og at vi må fokusere endnu skarpere. Skal det lykkes, kræver det, at danske myndigheder, virksomheder og universiteter organiserer sig bedre i forhold til mulighederne og prioriterer det europæiske samarbejde højere. Helt konkret, at vi samarbejder og koordinerer indsatsen inden for

fagligt prioriterede områder, skaber synergi mellem de forskellige danske forsknings- og innovationsmidler og styrker den aktive deltagelse i de relevante partnerskaber med nogle af vore dygtigste forskere og medarbejdere. Vi skal ikke engang sparke døren ind – vi er allerede inviteret!

Det er også nødvendigt, at de relevante ministerier som Uddannelses- og Forskningsministeriet, Erhvervs- og Vækstministeriet, Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet, Miljø- og Fødevarerministeriet, Sundheds- og Ældreministeriet samt Innovationsfonden, Danmarks Grundforskningsfond og Det Fri Forskningsråd tager opgaven mere alvorligt, prioriterer EU-området og f.eks. danner en tværgående indsatsgruppe med muskler og med det mål at fremme den danske deltagelse i de europæiske partnerskaber, ERA-net mv. og styrke hjemtaget af europæiske midler. Den igangsatte proces omkring FORSK2025-kataloget kan passende udgøre et element i disse bestræbelser.

Lykkes vi med et mere helhjertet dansk engagement, kan det nuværende hjemtag fastholdes og i løbet af få år måske øges fra 1,5 mia. kr. til 1,8-2,0 mia. kr. om året. Derved vil dansk forskning og innovation få et tiltrængt boost med en topplacering blandt de bedste i Europa og et stærkere grundlag for at tiltrække og fastholde nogle af Europas bedste forsknings- og innovationstalenter. Det gør vi ved at investere i samarbejdet og at tage bestik af nødvendigheden af en vedholdende, aktiv og engageret deltagelse i EU-samarbejdet, hvis vi skal lykkes.

Det kræver, at de danske aktører organiseres stærkere, og at de er drevet af en vedholdende, aktiv og engageret deltagelse. De centrale myndigheder, inkl. Innovationsfonden, skal gå langt mere helhjertet til opgaven med EU. Der skal bl.a. fokus på finansiering, incitament, samspil og synlighed, der målrettes EU's rammeprogrammer og partnerskaber.

Regionerne skal prioritere de større satsninger og udmønte en større del af vækstforænes midler til at understøtte virksomheders og kommuners samarbejde med universiteter og fælles EU-rettede indsatser. De regionale midler skal i højere grad benyttes som løftestang. Kommunerne skal styrke viden og samarbejdet om EU-mulighederne og -indsatsen.

Universiteterne skal prioritere partnerskaberne og samarbejdet på tværs, styrke deltagelsen i de europæiske initiativer og engagere sig yderligere i de samfunds- og erhvervsmæssige udfordringer. Incitamenterne for forskerne til

at deltage skal styrkes i form af bl.a. administrativ understøttelse, meritering samt anerkendelse og evt. belønning for succesrig deltagelse.

De danske virksomheder skal engagere sig mere langsigtet, kaste mere privat kapital ind i bestræbelserne og styrke samarbejdet og engagementet på forsknings- og innovationsområdet. Et sådant engagement vil på sigt give adgang til nye markeder, samarbejdspartnere og medarbejdere.

Formår vi klogt at omsætte potentialet, vil det understøtte forretningen, innovationen og forskningen i Danmark, og vi vil samtidig bidrage med løsninger på verdens temmelig alvorlige og håndgribelige problemer.

Afslutningsvis opfordrer vi til, at Uddannelses- og Forskningsministeriet tager initiativ til at arrangere en konference med deltagelse af de centrale aktører og en proces, der munder ud i en dansk strategi og handlingsplan med det formål at styrke Danmarks position og helhjertede engagement i det europæiske samarbejde.